

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 12 mars 1912 kl. 3 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning af väckt motion om förkortande af stadgade tider för inlämnande af ansökning och öfverklagande af förslag till vissa tjänster.

I en till Första kammaren afgifven motion, nr 66, hemställer grefve

Motionen.

Spens:

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, med upphäfvande af nu gällande bestämmelser om femtiosex dagars ansökningstid till vissa tjänster och samma tid för anförande af besvär öfver tjänsteförslag, utfärda föreskrifter om kortare tid, t. ex. trettio dagar *dels* för sökande af de tjänster, för hvilka nämnda långa ansökningstid ännu gällde, och *dels* för besvårs anförande öfver förslag till sådana tjänster.»

Till stöd för denna hemställan har motionären anfört följande:

»I fråga om tillsättning af ett stort antal civila tjänster gälla fortfarande i midten af 1700-talet utfärdade bestämmelser, enligt hvilka sökande till sådan ledig tjänst äga att anmäla sig till tjänstens erhållande inom femtiosex dagar från den dag ledigheten uppkom samt att, sedan förslag till tjänsten blifvit behörigen upprättadt och till vederbörande inkommit, inom ytterligare femtiosex dagar öfver förslaget anföra besvär.

Motiveringen.

Bestämmelserna om dessa ansöknings- och besvärstider innehållas i kungl. förordningen den 27 februari 1739, kungl. förordningen den 8 november 1757, kungl. förklaringen den 31 mars 1767 och kungl. förordningen den 23 november 1756.

Enligt dessa bestämmelser, hvilka ursprungligen gällde för tillsättning af alla tjänstemän, hvilka utnämndes af Kungl. Maj:t, tillsättas alltjämt häradshöfdingar, borgmästare, rådmän i Stockholm, landssekreterare, landskamrerare, kronofogdar och häradsskrifvare.

För tillsättande af någon af nu nämnda tjänster åtgår således i allmänhet minst fem månader och, därest besvär öfver det upprättade förslaget anföras, ännu längre tid.

En så lång ansöknings- och besvärstid kunde vara af behovet påkallad vid tiden för dessa bestämmelsers tillkomst på grund af dåvarande utvecklade kommunikationer och den långsamhet, hvarmed nyheter då spredos. I nuvarande tid äro säkerligen dessa ansöknings- och besvärstider obehöfligt långa.

Det är i och för sig alltid en olägenhet, att en tjänst måste uppehållas på förordnande någon längre tid. Kontinuiteten i tjänsteutföringen minskas däraf. En tillförordnad tjänsteman innehar ej heller den själfständiga ställning och den erfarenhet, som en ordinarie innehafvare af befattningen har och som ofta kan vara nödvändig för tjänstens fullgörande på ett fullt tillfredsställande sätt. Både tjänsteverksamheten och till följd däraf äfven allmänheten blir därför ofta lidande genom långvariga vakanser.

Hvad särskildt landsstaten beträffar, hafva inträffade långa vakanser, synnerligast under senare tid, vållat vederbörande länsstyrelse svårigheter, enär för tjänstens behöriga uppehållande under ledigheten, vare sig denna inträffat inom länsstyrelsen eller bland länets kronofogdar och häradsskrifvare, måst förordnas någon af länsstyrelsens ordinarie tjänstemän, samt länsstyrelsen då tidtals varit i saknad af tillräckligt antal lämpliga extra tjänstemän för att med önskelig såväl skyndsamhet som noggrannhet kunna behandla hos länsstyrelsen anhängiga ärenden. Det är ju alltid mycket osäkert, huruvida någon af länsstyrelsens egna tjänstemän blir utnämnd till den lediga tjänsten, och fullt lämplig person kan därför icke af säker utsikt till befordran inom beräknelig tid lockas att taga anställning såsom extra tjänsteman vid länsstyrelsen under vakans. Uppstå flera vakanser samtidigt inom samma län, blifva naturligtvis förhållandena än ogynnsammare. Att för längre vakanstider antaga mindre lämpliga extra tjänstemän medför gifvetvis olägenhet äfven ur den synpunkten, att sådana tjänstemän till följd af tjänstgöringstidens längd kunna få berättiga anspråk att få fast anställning vid länets landsstat, så fort tillfälle därtill yppar sig. Långa vakanser kunna därför, åtminstone under sådana förhållanden som nu råda, lätteligen föranleda en sänkning af duglighetsnivån bland landsstatstjänstemännen.

I de instruktioner, som under senare åren af Kungl. Maj:t utfärdats för ämbetsverk eller styrelser, har också ansökningstiden till ledig tjänst, där öfver hufvud taget någon ansökningstid stadgats, bestämts till trettio dagar från det kungörelse om ledigheten varit i allmänna tidningarna intagen samt tiden för besvärs anförande öfver upprättade tjänsteförslag satts till trettio dagar, räknade från den dag, då förslaget upprättades. Dessa tider synas vara fullt tillräckliga och väl afvägda.

En förkortning af vakanstiden komme visserligen att medföra något minskade besparingar å respektive hufvudtitlar, då ju den, som uppehåller ledig tjänst af ifrågavarande slag, för närvarande endast äger uppbära de med tjänsten förenade tjänstgöringspenningar och — beträffande härads höfdingar — äfven halfva lönen, hvaremot lönen i öfrigt besparas åt statsverket. Men då, såsom den af Kungl. Maj:t tillsatta löneregleringskommittén i sitt betänkande angående reglering af löneförhållandena m. m. vid landsstaten anför, det är såväl i det allmännas intresse för erhållande af dugande vikarier å vakanta tjänster, som ock i öfverensstämmelse med billighet mot vederbörande vikarier, att den, som på förordnande förvaltar ledig tjänst, under tiden åtnjuter de med tjänsten förenade aflöningsförmåner, synes det vara att vänta, att besparingar på vakanser snart komma att upphöra helt och hållet.

På hufvudsakligen de skäl, som nu anförts, hemställde landshöfdingeambetet i Jönköpings län i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1907, att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser om kortare tid t. ex. trettio dagar *dels* för sökande af ofvan nämnda tjänster vid landsstaten äfvensom af länsnotarie- och länsbokhållartjänst, till hvilka ansökningstiden jämlikt 35 § i landshöfdingeinstruktionen nu jämväl är femtiosex dagar, samt *dels* för besvärs anförande öfver förslag till landssekreterare-, landskamrerare-, landtränmästare-, kronofogde- och häradsskrifvartjänst.

Öfver denna framställning hördes samtliga öfriga länsstyrelser, hvilka därvid i allmänhet tillstyrkte nådigt bifall till densamma. Framställningen har dock ännu icke ledt till annat yttrande af regeringen än att, vid framläggande af kungl. propositionen till 1908 års riksdag angående lönereglering för landsstaterna i länen m. m., dåvarande chefen för civildepartementet yttrade, att framställningen borde komma under bedömande i samband med den revision af landshöfdingeinstruktionen, hvarom Kungl. Maj:t framdeles torde vilja förordna.

Då löneregleringen för landsstaten ännu icke blifvit genomförd, har emellertid revisionen af landshöfdingeinstruktionen blifvit uppskjuten, och

någon ny sådan instruktion torde icke ännu på åtskilliga år vara att förvänta.

Om med förändrade bestämmelser angående tillsättning af härads höfdingetjänster skulle anstå, till dess ny löne reglering för dem antagits, skulle de gamla bestämmelserna få gälla en afsevärd tid ännu; och beträffande borgmästaretjänster, för hvilka, då de äro aflönade af stadskommunerna, någon gemensam löne reglering icke förekommer, läser i hvarje fall den föreliggande frågan böra företagas till afgörande utan samband med utfärdande af någon instruktion för dem.

Enligt stadgar för tekniska högskolan af den 28 juni 1901, för Chalmers tekniska läroanstalt af den 14 november 1902, för tekniska elementarskolorna af den 15 juni 1877 och för tekniska skolan i Stockholm af den 10 juli 1891 tillsätts professorer och lärare vid nämnda läroanstalter efter femtiosex dagars ansökningstid från den dag, då kungörelse om den lediga tjänsten första gången varit införd i Post- och Inrikes tidningar.

Såsom ofvan angifvits, afsåg förstnämnda i midten af 1700-talet utfärdade författningar om kungörelse af lediga tjänster endast sådana tjänster, hvilkas innehafvare utnämndes af Kungl. Maj:t, men i praxis har den i samma författningar stadgade kungörelsetid användts äfven vid tillsättande af andra lediga tjänster i sådana fall, då särskild föreskrift om tiden för kungörandet saknats. Sälunda har inom Jönköpings och, enligt hvad för mig uppgifvits, äfven inom andra län varit brukligt, att magistraterna utsatt femtiosex dagars kungörelsetid för återbesättande af lediga rådmans- och stadsfiskaltjänster. Därest ofvan omförmälda gamla författningar upphäfdes och nya bestämmelser utfärdades om kortare ansökningstid vid tillsättande af tjänster, hvilkas innehafvare utnämnas af Kungl. Maj:t, är det antagligt, att kortare ansökningstid äfven komme att användas beträffande andra tjänster, för hvilka föreskrift i fråga om ansökningstid nu saknas.»

Första kammarens utskotts yttrande.

Första kammarens utskott anför följande:

»Såsom af motionen framgår har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1907 gjort enahanda framställning som den i förevarande motion beträffande tjänsterna vid landsstaten. I häröfver afgifna utlåtanden har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län framhållit, att en ansökningstid af 30 dagar möjligen skulle kunna vara för kort, därest en tjänsteman, som ämnade söka landsstatstjänst i någon mer aflägsen och honom obekant del af riket, önskade taga närmare kändedom om förhållandena i denna trakt, hvarjämte

Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs och Värmlands län ifrågasatt, att ifrågavarande ändring borde genomföras i sammanhang med utfärdande af ny instruktion för länsstyrelserna. Dessa Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva dock tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen liksom samtliga öfriga Kungl. Maj:ts befallningshafvande med undantag af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län, som anför såsom skäl för sitt afstyrkande, att några olägenheter ej förmärkts af de nuvarande bestämmelserna; att dessa förefölle nyttiga ur den synpunkten, att de lämnade tillfälle till utbildning för obefordrade tjänstemän; samt att, därest den föreslagna förändringen skulle genomföras, den syntes böra omfatta alla beställningar, för hvilka de återopade föräldrade författningarna gällde.

Öfver berörda framställning hördes äfven kammarkollegiet och statskontoret, hvilka i ärendet afgåfvo gemensamt utlåtande och däri uttalade, att med hänsyn till de förändrade förhållanden, som inträdt, sedan gällande fatalietid faststälts, intet syntes vara att erinra mot att denna tid nu nedattes till trettio dagar. Beträffande förslaget om bestämmelsernas utfärdande först i sammanhang med ny instruktion funne ämbetsverken hinder ej möta för att redan dessförinnan genom särskild nådig förordning föreskrifter lämnades i förevarande afseende, och detta så mycket mindre som gällande instruktion för landshöfdingarne i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemän endast hänvisade till gällande föreskrifter.

Såsom motionären anført, gäller bestämmelsen om 56 dagars ansöknings- och klagotid följande befattningar, nämligen de, som innehafvas utaf häradshöfdingar, borgmästare, rådmän i Stockholm, landssekreterare, landskamrerare, kronofogdar, häradsskrifvare, länsnotarier, länsbokhållare samt professorer och lärare vid tekniska högskolan, Chalmers tekniska läroanstalt, tekniska elementarskolorna och tekniska skolan i Stockholm.

Då önskvärldheten af en ändring i enlighet med motionärens förslag af bestämmelserna om ansöknings- och klagotid för ifrågavarande tjänster synes fullt framgå af de skäl och omständigheter, som anförts i motionen, finner sig utskottet, med stöd tillika af de uttalanden, som i förevarande ämne gjorts af åtskilliga myndigheter, böra tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet får sålunda hemställa, att Första kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte, med upphäfvande af nu gällande bestämmelser om femtiosex dagars ansökningstid till vissa tjänster och samma tid för anförande af besvär öfver tjänsteförslag, utfärda föreskrifter om kortare tid i nämnda afseenden.»

*Första
kammarens
beslut.*

Första kammaren biföll sitt utskotts hemställan, hvilket beslut sedan delgifvits Andra kammaren, som hänvisat ärendet till sitt femte tillfälliga utskott.

*Utskottets
yttrande.*

De skäl, som af motionären anförts för en förkortning i stadgade tider för inlämnande af ansökan och öfverklagande af förslag till ifrågavarande tjänster, synas utskottet äga obestridlig giltighet. I de instruktioner för ämbetsverk eller styrelser, som under de senare åren af Kungl. Maj:t utfärdats, ha ju också dessa fatalietider bestämts till 30 dagar respektive, under det att samma tider för i motionen berörda tjänster äro 56 dagar. Af här ofvan anförda utskottsutlåtande framgår äfven, att de myndigheter, som vid ett föregående tillfälle (1907) yttrat sig öfver enahanda framställning som den i motionen beträffande tjänsterna vid landsstaten, på ett undantag när tillstyrkt förkortning i nu gällande fatalietid, ehuruval några Konungens befallningshafvande ifrågasatt, att denna ändring borde genomföras först i sammanhang med utfärdandet af ny instruktion för länsstyrelserna. Några skäl för ett sådant dröjsmål synas dock icke föreligga, särskildt som beträffande landsstatstjänsterna fatalietiden icke är fastställd i landshöfdingeinstruktionen, utan denna i detta afseende endast hänvisar till gällande föreskrifter, och sålunda för vinnande af motionärens syfte någon ändring i denna instruktion icke behöfver vidtagas. Ej heller beträffande öfriga befattningar, för hvilka bestämmelsen om 56 dagars ansöknings- och klagotid gäller, nämligen häradshöfdingar, borgmästare, rådmän i Stockholm samt professorer och lärare vid tekniska högskolan, Chalmers tekniska läroanstalt, tekniska elementarskolorna och tekniska skolan i Stockholm, synas några särskilda skäl eller omständigheter kunna förebringas, som kunde göra det mindre lämpligt att nu äfven för deras del genomföra den ifrågasatta ändringen i nämnda fatalietid.

Utskottet får därför hemställa,

att Andra kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte, med upphäfvande af nu gällande bestämmelser om femtiosex dagars ansöknings- tid till vissa tjänster och samma tid för anförande af

besvär öfver tjänsteförslag, utfärda föreskrifter om kortare tid i nämnda afseenden.

Stockholm den 12 mars 1912.

På utskottets vägnar:

ERNST LILJEDAHL.
